

A. att riksdagen måtte

1) besluta att rösträttsåldern vid val till riksdagen sänks från nu gällande till året efter uppnådda 18 år,

2) besluta att rösträttsåldern vid kommunala val sänks på motsvarande sätt; samt

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig lagtext.

Stockholm den 28 januari 1969

Claes Elmstedt (cp)

Karl Gust. H. Boo (cp)

Einar Larsson (cp)

i Borrby

Nr 475

Av herrar Franzén i Träkumla och Gustafsson i Stenkyrka, *angående minsta antalet mandat i valkrets.*

(Lika lydande med motion nr 421 i Första kammaren)

När antalet ledamöter i den nya enkammarriksdagen fastställdes till 350, var det grundläggande motivet att olika delar av landet skulle få en allsidig representation. I de flesta valkretsar lär så även bli fallet; ökat eller oförändrat antal mandat jämfört med nuvarande andra kammaren förefaller att bli resultatet i samtliga län utom Gotlands. I denna valkrets kommer den beslutade vallagen att resultera i endast två fasta valkretsmandat, varigenom en tredjedel av den nuvarande andrakammarrepresentationen bortfaller. Det kan nämnas att Gotland ända sedan representationsreformens införande 1867 haft tre mandat i andra kammaren. Vid den proportionella valmetodens införande 1909 infördes en speciell s. k. fyllnadsregel i grundlagen vilken därefter garanterat Gotland tre mandat. Bakom varje gotländsk riksdagsman kommer det efter 1970 att finnas drygt 18 000 röstberättigade mot något över 15 000 i genomsnitt för landet i övrigt. I vissa valkretsar ökar representationen med 50 procent medan den gotländska minskas med 33 procent. Trots att den nya riksdagen kommer att bestå av 350 ledamöter, vilket innebär en ökning med över 100 jämfört med nuvarande andra kammaren, minskas antalet folkvalda gotländska riksdagsmän från tre till två. Det i grundlagskompromissen angivna målet att ge landets olika delar en allsidig representation har således inte kunnat infrias trots att antalet ledamöter fastställdes till 350.

Av de 350 mandat i den nya riksdagen skall som bekant 310 fördelas som fasta valkretsmandat. Fördelningen av dessa mandat skall ske i enlighet med vad som sägs i lagen om val till riksdagen, 30 § mom. 2. Först tilldelas varje valkrets ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade är jämnt delbart med en trehundredel av antalet röstberättigade i hela riket. De fasta valkretsmandat som därefter återstår tillföres valkretsarna i ordning efter storleken av de överskott som uppkommit vid den första fördelningen. Vid denna andra fördelningsomgång fördelas således mandat till valkretsar som inte uppvisar full befolkningsmässig täckning för ytterligare mandat. I den första fördelningsomgången erhåller Gotland två fasta valkretsmandat i kraft av antalet röstberättigade. I princip kan den gotländska valkretsen erhålla ett tredje mandat i den andra fördelningsomgången, men i praktiken är en sådan utgång otänkbar på grund av den låga överskottskvot som återstår. Större folkrika valkretsar kommer att gå före, i varje fall såvitt man nu kan bedöma.

Genom ett enkelt tillägg till vallagens 30 § mom. 2 skulle denna kunna ges en utformning som stadgar att man vid andra fördelningsomgången i första hand tillser att varje valkrets tilldelas minst tre fasta valkretsmandat. Ett sådant tillägg skulle på intet sätt strida mot fördelningssystemets principer då man vid denna procedur har att fördela mandat för vilka valkretsarna inte har full befolkningsmässig täckning. Vallagen skulle på detta sätt ges en utformning som bättre står i överensstämmelse med grundlagsreformens målsättning om en allsidig regional representation i den nya riksdagen. Genom att vallagen inte är någon grundlag påverkas de av fjolårets riksdag som vilande antagna grundlagsändringarna på intet sätt av den här föreslagna justeringen.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen beslutar ändra vallagens 30 § mom. 2 så att ingen valkrets tilldelas mindre än tre fasta valkretsmandat, samt

att konstitutionsutskottet måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext.

Stockholm den 28 januari 1969

Nils Franzén (cp)

i Träkumla

Torsten Gustafsson (cp)

i Stenkyrka